WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: WWF Suomen lausunto jakeluvelvoitelain uudistuksesta

Viite: HE 121/2024 vp

8.10.2024

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta valiokunnalle ja esittää mielipiteenään seuraavaa:

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö perustuu kevään 2023 hallitusohjelmaneuvotteluihin, joissa useita tehokkaita fossiilittomaan liikenteeseen tähtääviä ohjauskeinoja suljettiin pois poliittisin perustein ja päädyttiin yrittämään ratkaista useita erilaisia ongelmia jakeluvelvoitteen muutoksilla. Moniin luonnosvaiheen lausunnossa esiin nostamiimme perustuvanlaatuisiin ongelmiin ei ole virkavalmistelussa löydetty tyydyttäviä ratkaisuja. Tässä vaiheessa asian käsittelyä WWF haluaa kuitenkin keskittyä kolmeen asiaan, jota mielestämme on syytä korjata eduskuntakäsittelyn aikana:

1. **Mahdollisuus maankäyttösektorin joustoille poistettava**

Ehdotus: Lain 5d pykälän 3. momentti poistetaan:
~~Energiavirasto voi lisäksi hyväksyä 1 momentissa tarkoitetuksi vaihtoehtoiseksi päästövähennystoimeksi toimen, joka kohdistuu ilmastolain (423/2022) 6 §:n 9 kohdassa tarkoitettuun maankäyttösektoriin. Tällaisella päästövähennystoimella voidaan täyttää 1 momentissa tarkoitetusta enimmäisosuudesta enintään 1 prosenttiyksikköä.~~

Perustelut:
Jakeluvelvoitelain tarkoitus (vrt. lain 1 §) on vähentää fossiilisten polttoaineiden käytöstä johtuvia päästöjä **liikenteessä**. Näin ollen joustojen ulottaminen liikennesektorin ulkopuolelle ei ole mahdollista tämän lain puitteissa.

Fossiiliset päästöt ja maankäyttösektorin nielut eivät ole yhteismitalliset, eikä luonnollisten nielujen lisäämisellä pidä korvata fossiilisten päästöjen vähentämistä.

Sitoviin normeihin liittyvät **joustot ovat hyvin ongelmallisia, sillä ne vähentävät ohjauskeinojen läpinäkyvyyttä ja ilmastopolitiikan vaikuttavuuden ennustettavuutta**. Hallituksen esityksen mukainen joustojen ulottaminen maankäyttösektorille olisi erityisen tuhoisaa.

Liikennepolttoaineiden käytön päästöt tilastoidaan taakanjakosektorilla. Taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin välisen jouston mahdollistaminen vaikeuttaisi ratkaisevasti taakanjakosektorin ilmastotoimien suunnittelun ja seurannan.

WWF pitää yksityisen rahoituksen ohjaamista maankäyttösektorin nielujen vahvistamiseen hyvin kannatettavana. Se ei kuitenkaan saisi tapahtua taakanjakosektorin päästöjen vähentämisen kustannuksella, niin kuin hallitus nyt esittää.

2. Velvoitetasot korjattava ylöspäin

Ehdotus: Lain 5. pykälässä mainittuja **vuosien 2026–2027 vähimmäistasoja on korotettava** vuosien 2027 ja 2028 välisen hyppäyksen loiventamiseksi ja kohtuullistamiseksi.

Perustelut:
Sanna Marinin hallitus päätti poikkeuksellisissa oloissa, osana COVID-19-pandemian elpymispakettia, väliaikaisesti alentaa jakeluvelvoitteen vähimmäistasoja vuosina 2021–2024. Näin ollen syntyi valtava kuilu vuosien 2024 (13,5 %) ja 2025 (29,0 %) väliin.

Petteri Orpon hallituksen voidaan puolestaan katsoa toimivan normaalioloissa, jolloin pitäisi pyrkiä pitkäjänteisiin ratkaisuihin, jotka antavat sääntelyn kohteille ennustettavan toimintaympäristön. Kuitenkin hallituksen esityksessä laskettaisiin vuosien 2025–2027 velvoitetasoja, mutta vuoden 2028 velvoitetasoihin ei tulisi muutoksia. Tämä johtaa **absurdiin 8,5 prosentin hyppäykseen seuraavien eduskuntavaalien jälkeisenä vuonna**, ja todellista kuilua voi lisätä esitykseen sisältyvä seuraamusmaksujen väliaikainen vesitys (katso lausunnon kohta 3).

Lopputuloksena lain velvoitetasot olisivat 22,5 prosenttia vuonna 2027 ja 31,0 prosenttia vuonna 2028. WWF pitää esitystä vastuuttomana. Se edustaa lyhytjänteistä, yksittäiseen hallituskauteen keskittyvää politiikkaa. On ilmiselvää, että hallituksen esittämässä muodossa hyväksyttyä lakia olisi pakko avata uudestaan hyvin pian. **Kansalaiset ja sääntelyn kohteena olevat toimijat tarvitsevat ennustettavuutta ja pitkäjänteisyyttä**.

Hallituksen esityksen mukainen liikennesähkön lisääminen keinovalikoimaan helpottaa merkittävästi velvoitteen täyttämistä. Siten WWF:n ehdottama vuosien 2025–2028 velvoitetasojen porrastuksen tasoittaminen ei aiheuttaisi kohtuutonta kustannusten nousua eikä kestämättömien biopolttoaineiden kysynnän lisäämistä.

Hallitus valmistelee Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) päivitystä. Ilmastolain mukainen KAISU koskee taakanjakosektoria. Valmistelun lähtökohtana on, että nykytoimilla ei päästä asetettuihin tavoitteisiin. Korottamalla vuosien 2026–2027 velvoitetasoja tätä päästökuilua voisi jossain määrin kuroa umpeen.

3. Seuraamusmaksukikkailu estettävä

Ehdotus: Lain 11a pykälän 1 momentissa esitetty seuraamusmaksujen porrastus on poistettava. Kaikista jakeluvelvoitteen noudattamatta jättämisestä on määrättävä samansuuruinen seuraamusmaksu, 0,04 euroa megajoulelta.

Perustelut:
Hallituksen esityksen tavoitteena on alentaa seuraamusmaksuja tasolle, joka tekisi velvoitteesta poikkeamisen taloudellisesti houkuttelevaksi. Esitys on räikeässä ristiriidassa suomalaisen oikeusperinteen ja hyvän hallinnon periaatteen kanssa. Taakanjakosektorin ilmastotoimien suunnittelu ja seuranta vaikeutuisi huomattavasti, jos lähtökohtana ei ole jakeluvelvoitteen lainmukaisten vähimmäistasojen toteutuminen.

Muita huomioita

WWF haluaa kiinnittää kansanedustajien huomion liikennepolttoaineiden biokomponentteja koskevan jakeluvelvoitteen ja eduskunnassa samaan aikaan käsittelyssä olevan fossiilikomponentteja koskevan päästökaupan (HE 119/2024 vp) kytköksistä: Mitä enemmän Suomessa käytetään biokomponentteja, sitä vähemmän fossiilikomponentteihin kohdistuva päästökauppa tulee nostamaan kuluttajien maksamia ns. ”pumppuhintoja”.

Linkki lain luonnosvaiheen lausuntoomme:
20240801_wwf_lausunto_uusiutuvien_polttoaineiden_kayton_edistamisesta_liikenteessa.pdf

Kunnioittavasti,

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto, sr

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Bernt Nordman
Ilmasto-ohjelman johtaja